

Oslo 08. 12. 2017

Til: Nærings- og fiskeridepartementet (postmottak@nfd.dep.no)

Kopi:

Klima- og miljødepartementet (postmottak@kld.dep.no)Miljødirektoratet (post@miljodir.no)**Høring: - Utkast til forskrift om kapasitetsøkning for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø av laks, ørret og regnbueørret i 2017/2018****Naturvernforbundet: Uforsvarlig med produksjonsøkning i lakseoppdrett. Trekk forslaget!**

Fiskeriminister Per Sandberg ønsker å øke oppdrettsvolumet i Norge, men bruker bare lakselus som indikator og kun virkning på villaks skal måles. Andre alvorlige påvirkningsfaktorer skal ikke vurderes, slik som for eksempel rømming, utslipp av næringsalter, samt spredning av miljøgifter og mulig sykdom og parasitter. I tillegg legges lista for akseptabelt lusenivå biologisk sett helt feil. Metode og forskrift om kapasitetsøkning er derfor en direkte trussel mot ville laksefisker og våre viktige kyst-, fjord- og elveøkosystemer.

Oppdretts-Norge er på feil kurs og næringen vil med dette forslaget øke sitt allerede alt for store økologiske fotavtrykk på norsk natur. Det er alvorlig at oppdrettsnæringa får lov til å øke sin negative påvirkning på naturen med Regjeringen Solbergs velsignelse. Dette er uansvarlig politikk som er i strid med Stortinget, som ikke tar advarslene fra Riksrevisjonen på alvor og som ikke implementerer kjent forskning om konsekvenser av dagens oppdrett. Naturvernforbundet vil advare sterkt mot at denne forskriften vedtas. Utgangspunktet er basert på et alt for snevert kunnskapsgrunnlag og et feil rigget trafikklssystem.

Det er uakseptabelt at systemet og forskriften legger opp til at selv med inntil 10 % økning i årlig villaksdød så skal det premieres med økt kapasitet. Og de skal få fortsette som før selv om oppdrett dreper inntil 30 % villaks. Naturvernforbundet mener forslaget om kapasitetsøkning er uforenelig med aktsomhetsprinsippene i naturmangfoldloven (NML) §§ 4-12, slik praksis nå blir om foreslåtte trafikklssystem og forskrift om kapasitetsøkning implementeres. Dette er særlig i strid med kunnskapsgrunnlaget, § 8 i naturmangfoldloven. Norsk oppdrettsnæring trenger å redusere sitt økologiske fotavtrykk, ikke øke det, slik Per Sandberg legger opp til gjennom denne høringen. Forslaget vil kunne få svært negative følger for all norsk vill-laksefisk samt kyst-, fjord- og elvemiljøer som økosystem som påvirkes av oppdrett. Naturvernforbundet ber i stedet Fiskeriministeren om å utvikle ambisiøse miljønormer basert på ALL påvirkning som oppdrett påfører naturmiljøet. En slik norm må danne basis for framtidig justering av kapasitet. Alle piler i dag viser at belastningen allerede er for stor i svært mange områder i forhold til naturens tålegrenser.

Naturvernforbundet konkluderer med at det ikke er miljømessig forsvarlig å etablere trafikklyssystem og forskriftsendringen for kapasitetsøkning. Vi ber om at forskriften trekkes.

Store mangler og svakheter i høringsforslaget:

De største svakhetene og manglene ved foreliggende forslag rundt kapasitetsøkning i norsk lakseoppdrett er blant annet:

- Bare lakselus skal inngå som indikator
- Nivåene er satt alt for høyt når det skal tillates vekst på tross av at opptil 30 % av villaksen kan dø
- Kvalitetsnormen for villaks legges ikke til grunn på en kunnskapsbasert måte
- Naturmangfoldlovens sentrale aktsomhetsprinsipper (§§ 4-12) samt § 13 ignoreres
- Det tas ingen hensyn til påvirkning av andre laksefisker (sjøørret og sjørøye)
- Det tas ikke belastningshensyn til kyst-, fjord- og elvemiljø som økosystem
- Andre alvorlige påvirkningsfaktorer utelates fra vurderingene, slik som for eksempel rømming, næringsstoffer/eutrofiering, samt spredning av miljøgifter og mulig sykdom og parasitter.
- Den samlede belastningen jfr. Naturmangfoldlovens § 10 blir dermed ikke vurdert
- Forslaget er i strid med bærekraftstrategien, flere vedtak i Stortinget både

Bakgrunn:

Politiske føringer

Den Nord-Atlantiske laksen er i krise. I St.meld. nr 16 (2014-2015) kan vi lese at: «siden 1970 har utviklingen for villaksen vært negativ i hele Nord-Atlanteren, og de samlede fangstene i Norge er redusert med om lag 75 prosent». Dette er svært dramatisk!

Regjeringen sa i 2009 at vi skal ha en bærekraftig oppdrettsindustri som ikke slipper ut lakselus i slikt omfang at det har *bestandsregulerende effekt* på vill laksefisk. Stortinget gjentok dette i 2015.

I bærekraftstrategien understrekes mål knyttet til spredning av sykdommer, lakselus rømming:

- Havbruk bidrar ikke til varige endringer i de genetiske egenskapene til villfiskbestandene
- Sykdom i oppdrett (inkl. parasitter) har ikke bestandsregulerende effekt på villfisk, og mest mulig av oppdrettsfisken vokser opp til slakting med minimal medisinbruk.

Denne målsettingen er gjentatt av Stortinget (Innst 361 S (2014-2015)): «*Flertallet legger til grunn at visjonene i bærekraftstrategien fremdeles ligger fast, og at videre forvaltning tar utgangspunkt i å ivareta disse målene*».

Også Riksrevisjonens forvaltningsgjennomgang (2012) var rimelig tydelig i sine konklusjoner:

«Riksrevisjonen er av den oppfatning at de miljømessige utfordringene i havbruksnæringen er blitt så vidt omfattende at næringen ikke kan sies å ha hatt en tilstrekkelig miljøtilpasset vekst, slik Stortinget har forutsatt. Miljøutfordringene i næringen er etter Riksrevisjonens vurdering av et omfang som vil kreve vesentlige endringer i havbruksforvaltningen og måten havbruksnæringen blir regulert på. Riksrevisjonen reiser derfor spørsmål om sentrale virkemidler som produksjonstak, enkelttillatelser og tilsyn har en innretning som i tilstrekkelig grad ivaretar de overordnede miljømålene om bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

I oktober 2016 fulgte Riksrevisjonen opp dette med en konklusjon med følgende:
«Riksrevisjonen merker seg at lakselus fremdeles utgjør en betydelig miljøutfordring i norsk fiskeoppdrett, og at situasjonen ikke har bedret seg de siste årene. Det er fortsatt betydelig smitte av lakselus fra oppdrettsfisk som kan ha påvirket de ville bestandene av laksefisk negativt».

Risikovurderinger fra forskerne gir økt bekymring

All kunnskap viser at lusesituasjonen forverres, noe som tydeliggjøres gjennom Havforskningsinstituttets årlige risikovurderinger, sitat Risikoreport norsk fiskeoppdrett 2017 (Svåsand T., Grefsrud E.S., Karlsen Ø., Kvamme B.O., Glover, K. S, Husa, V. og Kristiansen, T.S. (red.). 2017. Risikoreport norsk fiskeoppdrett 2017. Fisken og havet, særnr. 2-2017.): «Det er en klar sammenheng mellom intensivt oppdrett og smitte av lakselus på både oppdrettet og vill laksefisk... Utover sommeren 2016 økte smittepresset betydelig på undersøkelseslokalitetene langs hele norskekysten fra Rogaland til og med Vest-Finnmark. Med få unntak vurderes sannsynlighet for økt lakselusrelatert dødelighet på beitende sjøørret til å være fra moderat (10–30 %) til høy (> 30 %) langs hele kysten. Dataene tyder på at en stor del av bestandene av sjøørret og sjørøye i oppdrettsintensive områder har vært negativt påvirket av lakselus i 2016. Unntak er enkelte nasjonale laksefjorder samt kontrollstasjonene i sør og nord». Naturvernforbundet mener dette viser at det er uansvarlig å utelate andre ville laksefisker fra vurderingene, slik FKD har gjort.

I følge risikovurderingen er det store kunnskapshull om påvirkning av patogener som kan være sykdomsvektorer fra oppdrett til villfisk. Med tanke på rømt oppdrettslaks er det nå et svært omfattende kunnskapsgrunnlag om innkrysning av rømt laks i 175 vassdrag i Norge. Det er påvist genetisk innblanding i ca. 2/3 av elvene. I tillegg er det store utfordringer knyttet til dyrevelferd siden mer enn 53 millioner lakser dør i merdene (10-30 % dødelighet). I tillegg kommer utfordringer med legemidler og fremmedstoffer, kjemikalier, miljøgifter og kobberforurensning samt store og konsentrerte utslipp av næringsstoffer.

Naturvernforbundet mener at dette ikke er en bærekraftig forvaltning av verken oppdrettsindustri eller naturressursene, slik Stortinget forutsatte da de stilte seg bak innføring av trafikklyssystemet. Det ble også presisert at sykdommer og parasitter fra oppdrettsindustrien *ikke* skulle ha bestandsregulerende effekt på vill laksefisk. Det ble videre sagt at *Kvalitetsnormen for villaks* skulle legges til grunn før en tillater oppdrettsvekst.

Naturmangfoldloven gjelder også for oppdrettsnæringen!

Akvakulturloven stiller krav til miljøforsvarlighet. Begrepet miljøforsvarlighet må tolkes i lys av naturmangfoldloven og særlig aktsomhetsparagrafene §§4-12 samt § 13. Når fiskerimyndighetene reduserer miljøforsvarlighet til kun å omfatte en type påvirkning, lakselusas og dennes effekt på én art (laks) så mener Naturvernforbundet at det er brudd på akvakulturloven.

Naturvernforbundet mener at naturmangfoldlovens aktsomhetsprinsipper (§§ 4- 12) må anvendes i langt sterkere grad enn det som legges til grunn i høringen. Vi vil særlig peke på § 5 «*forvaltningsmål for artene*», første ledd, som sier: «*Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av*».

Dette vil for ville laksefisker bety at oppdrett drives på en slik måte at bestandene sikres bedre reproduksjon som gjør alle delbestandene sterkere. Derfor må oppdrettsnæringen styres slik at den bidrar til å fjerne problemer knyttet til genetisk innblanding av oppdrettslaks i lakseelvene, redusere lusepresset ned på et nivå som hver enkelt villfiskbestand kan tåle, dvs uten at bestandene av villfisk styrkes. Her må også § 10 «*samlet belastning*» benyttes langt mer aktivt slik at oppdrettsnæringen tar sin del av ansvaret for å redusere de negative påvirkning. Vi minner her om at forespeilet økt kapasitet vil komme i tillegg til en rekke andre negative påvirkningsfaktorer arter og naturtyper knyttet til kyst-, fjord- og elveøkosystemer. Her må også § 8 «*kunnskapsgrunnlaget*» og § 9 «*føre var-hensyn*» vurderes og tillegges langt mer vekt, siden naturmangfoldloven i stor grad settes til side i oppdrettssammenheng. Så også i denne høringen, noe Naturvernforbundet mener er i strid med det sektoransvaret fiskerimyndighetene har ifb. å bidra til å ivareta miljø, arter og økosystemer i norsk natur. Dette er også nødvendig for å bidra til å oppfylle nasjonale miljømål og sikre at Norge møter sine internasjonale forpliktelser iht. 2020-målene i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Vi ser ikke at fiskerimyndighetene eller norsk oppdrett bidrar til dette i dag og hvis denne endringen som høringen omfatter gjennomføres vil det bidra negativt til disse målene.

§ 13 og kvalitetsnorm for villaks-

Av hensyn til miljøet har ikke ordinær oppdrettsvekst blitt utlyst i Norge siden 2009. Tre fiskeriministere har sagt at oppdrettsvekst er utelukket før lakselusproblemet er løst. Nå «*løser Sandberg problemet*» ved å si at omfattende villaksdød er akseptabelt og dermed et ikke-problem. At oppdrettsnæringen får fortsette å svekke villaksstammene, vil også få omfattende negative konsekvenser for økosystemene villaksen lever i. Dette er en uansvarlig holdning, og Naturvernforbundet mener dette er i strid med kvalitetsnormen for villaks, forankret i naturmangfoldloven § 13.

Kvalitetsnormen skal «*bidra til at viltlevende bestander av atlantisk laks ivaretas og gjenoppbygges til en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innenfor arten og utnytter laksens produksjons- og høstingsmuligheter*» (artikkel 1). Kvalitetsnormen gjelder foreløpig bare for villaks og omfatter per i dag bare 148 (32%) av alle de 465 lakseførende vassdragene våre. Av disse har hele 119 bestander (80 %) ikke nådd målet om god kvalitet.

Dette viser hvor alvorlig det står til med norsk villaks. I høringsforslaget tas det ikke hensyn til dette og Naturvernforbundet mener dette er en faglig og forvaltningsmessig feil som gjør at høringen og trafikklssystemet ikke kan implementeres slik det legges opp til.

Trafikklys og forskrift om kapasitetsøkning må trekkes!

På tross av alle de klare politiske føringer, advarsler fra Riksrevisjonen og mye god forskning, har likevel fiskeriminister Sandberg åpnet for økt produksjon av oppdrettslaks langs store deler av kysten med sitt trafikkllys-system. Ikke nok med at de lyser feil ved at gult lys er det samme som grønt. Oppdrettsnæringa får til og med lov til å kjøre på rødt!

Det er dramatisk når myndighetene synes det er helt akseptabelt at lakselus fra oppdrett dreper inntil 30 % av alle ville lakseunger når de svømmer fra elva si og ut i sjøen. En annen klar svakhet er trafikklssystemets mangel på vurdering av bestandsstatus når lakseluseffekten evalueres er brudd på kvalitetsnormen og naturmangfoldloven.

I forbindelse med implementeringen av trafikkllys-systemet har Sandberg i tillegg bestemt at to av 13 produksjonsområder langs kysten som får rødt lys - og egentlig skulle bli pålagt produksjonsnedtak - likevel får opprettholde produksjonen. I produksjonsområde Nord-Trøndelag har han også trosset faglige råd, og tillater produksjonsvekst selv om han ble rådet til å fryse produksjonen. Det er uheldig at unntaksregler gjør at oppdrettere også i gule og røde områder vil bli tilbudt vekst. Dette svekker også systemets troverdighet i betydelig grad. Naturvernforbundet er ekstra kritiske dette til fordi norskekysten og våre ville bestander av laks, sjøørret og sjørøye er sterkt overbelastet allerede pga. for mye oppdrett.

Vi er svært overrasket over at fiskerimyndighetene nå ønsker å legge til rette for økt vekst, stikk i strid med politiske føringer og kunnskapsgrunnlaget. Naturvernforbundet mener det er helt avgjørende for kystnaturen, villfisken og næringa selv at miljøproblemene løses først. Derfor må trafikklssystem og forskriftsendringen trekkes tilbake. Norsk oppdrettsnæring er for viktig til at den skal basere sin framtidige eksistens på å øke sine allerede alt for miljøbelastende adferd. Problemene må løses før det eventuelt vurderes å åpne for økt vekst og det er moderne og bærekraftige metoder og lukkede merder, der miljøproblemene løses som må prioriteres og være styrende for framtidig norsk fiskeoppdrett.

Med vennlig hilsen Naturvernforbundet

Maren Esmark
Generalsekretær

Arnodd Håpnes
fagleder naturmangfold